

Gutten som vilde blive handelskar.

Der var en gang en enke som havde en søn, og han havde ikke lyst til andet end at blive handelskar. Men de var saa fattige at de ikke havde noget som han kunde tage paa at handle med. Det eneste moren eide, det var en purke, og den bad og tigged han saa længe og saa vel om, at hun til sidst maatte lade ham faa den. Da han havde faat den, skulde han afsted og sælge den, saa han kunde faa noget at begynde at handle med. Han bød den frem baade til ligt og uligt, men der var ingen som vilde købe purke den tiden. Til sidst kom han til en rig kakse; men meget vil have mer, og denne-her var af det slaget som aldrig kunde faa nok.

»Skal du kjøbe purke idag?» sa gutten; «baade stor purke, god purke, og rigtig fed purke og,» sa han. »Hvad skulde han ha for den?» sa kaksen. «Hun var mindst værd en halv snes daler, om det var mellem brødre, sa gutten; men det var slige knappe tider og saa vondt for penger, saa fik han sælge den for fire daler; det var saa godt som til givendes.» »Nei, det vilde kaksen ikke; han vilde ikke give en daler engang; han havde flere purker end han brydde sig om at have, det var ikke vondt for det slaget; men siden han var saa nødig om at sælge, kunde han nok tjene ham i at kjøbe; men det meste han vilde give for hele purken, var fire skilling; vilde han det, kunde han sætte den ind i grisehuset til de andre, sa han.

Gutten syntes det var harmeligt at han ikke skulde faa mere for purken sin; men han tykte at noget var bedre end ingenting; saa tog han de fire skillingerne og satte ind purken, saa havde han da penger imellem hænderne. Men da han kom paa veien igjen, drog det efter med ham at han var snydt paa purken, og at han ikke kunde komme langt med fire skilling; des længere han gik og grunded paa dette, des harmere blev han, og saa tænkte han ved sig selv: «Kunde jeg gjøre ham et dygtigt spikk igjen, fik det være det samme baade med purken og med skillingerne.»

Saa gik han bort og fik sig et par sterke tømmer og en tjørpeis, og tog paa sig en stor kjole og satte paa sig et bukkeskjæg, og gik saa tilbake til gauen¹, og sa han kom fra udlandene; der havde han lært at være tømmermester — han vidste det at manden skulde bygge, maa vide.

Ja, han vilde gjerne tage ham til mester for byggingen sin, sa han, for der paa bygden havde de ikke andet end simple hjemmelærte tømmermænd. Da de var borte og saa paa tømmeret, var det den gjæveste malmfuru nogen kunde ønske i en husvæg, og gutten sa ogsaa det var gildt tømmer, det

¹ Gaue: mægtig mand, kakse.

kunde ingen sige andet; men udenlands havde de nu faat en ny skik, som var meget bedre end den gamle; de hugged ikke langtømmer-stokker og la ind i væggen, men de skar dem op i smaastubber, som de solbagte og fæsted sammen igjen, og det blev baade sterkere og vakrere end en gammeldags laftebygning. »Det er nu brug paa alle steder i udlandet,» sa gutten.

»Det fik saa være da,» mente gauen, og saa fik han sammen alle de tømmermænd og tømmerhuggere som fandtes i bygden, til at hugge op tømmeret i smaastubber.

»Men saa vil der til nogle store træer, rigtig af de største mastefuruer, til svillstokker; kanske der ikke findes saa store træer i skogen din,» sa gutten.

»Ja, findes de ikke i min skog, er det vel vondt om slige træer,» sa manden, og saa strøg de til skogs begge to.

Lidt oppi marken kom de til et stort træ. »Skal tro det er stort nok?» sa manden.

»Nei, det er ikke stort nok; har du ikke større træer, kommer vi ingen vei med byggingen, efter den nye maaden da,» sa gutten.

»Ja, jeg har dem nok større, skal du se,» sa manden; »men saa maa vi længer bort.» Saa gik de langt indover aasen, og saa kom de til et digert træ, et af de største maste-trær i skogen.

»Mener du denne er stor nok?» sa manden.

»Jeg tror det mest,» sa gutten; »vi skal favne den, saa faar vi se. Gaa du paa den andre siden af furuen, saa staar jeg her; er vi da ikke god for at naa sammen med hænderne, saa er den stor nok; men tõi dig vel, tõi dig vel, siger jeg,» sa gutten og fik frem tømmen sin. Manden gjorde som gutten sa.

»Ja, vi rækker nok sammen,» sa gutten; »bi lidt, skal jeg tøie dig bedre,» sa han, og satte rendesnare om haandledene paa ham og drog til og bandt ham vel fast til furu-

læggen, og saa frem med tjørpeisen og til at dænge manden, saa længe han orked. »Her er gutten du købte purken af aa her er gutten du købte purken af!» skreg han, og holdt ikke op, før han syntes han havde nok, og han selv havde faat ret for purken sin; saa løste han ham og lod ham ligge.

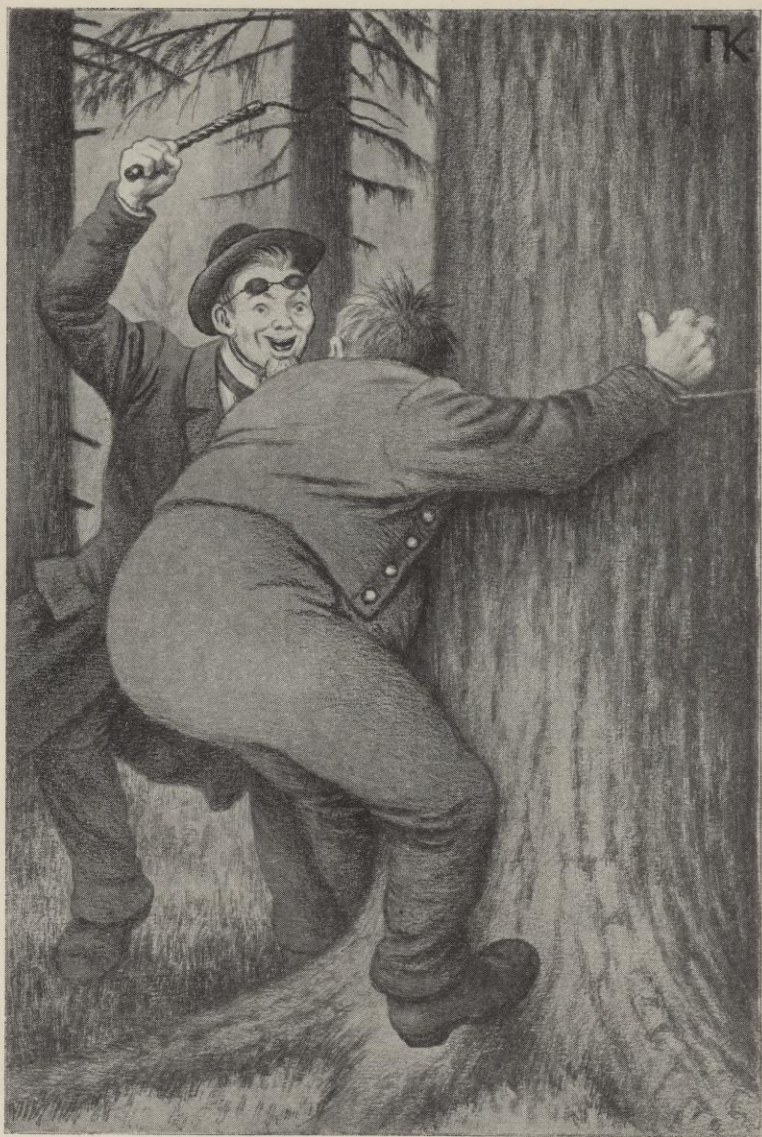
Da gauen ikke kom hjem, gjorde de mandgar efter ham fra bygden, og ledte al marken over, og endelig fandt de ham under mastefuruen, men da var han mere død end levende. Da de havde faat ham vel til gaards, kom gutten og havde klædt sig ud som doktor og sa han kom fra udlandene, og han vidste raad for al slags uraad. Da manden hørte det, vilde han have ham til at doktere sig, og gutten mente det skulde ikke staa længe paa, men han maatte have ham ud i en stue for sig selv, og der maatte han være alene med ham. »Hører I han skriger,» sa gutten, »saa skal I ikke ænse det; for des mere han skriger, des før blir han frisk.»

»Først skal jeg aarelade dig,» sa han; og saa la han manden grube paa langbænken og bandt ham vel fast med tømmerne; saa kom tjørpeisen frem, og til at dænge ham igjen alt det han orked. Manden hujed og skreg, for ryggen var saar, og det sved i bare kjødet, og gutten dængte saa der ikke var nogen maade paa det. »Her er gutten som du købte purken af, aa her er gutten som du købte purken af,» sa han. Manden bar sig som der sad en kniv i ham; men der var ingen som brydde sig om det, for des mere han skreg, des før blev han frisk, mente de. Da gutten havde gjort fra sig dokteringen, reiste han af gaarde det forteste han kunde. Men de reiste efter, og fik fat paa ham igjen og satte ham fast, og saa blev han dømt til at hænges.

Og gauen var saa harm paa ham endda, at han ikke vilde han skulde hænges, før han blev saa frisk at han kunde gjøre det selv.

Mens gutten sad der og ventede paa at han skulde blive hængt, var en af husmændene til manden ude en nat og

»Her er gutten du købte purken af, aa her er gutten du købte
purken af!»

stjal fra ham, og det saa gutten. Du er en god tyveradd, tænkte han, og det skulde vel være artig, om jeg ikke skulde faa gjort et spikk med dig, før de hænger mig, sa han ved ved sig selv.

Da det led frem, saa manden var saa god han trodde han kunde orke at hænge ham, lod han dem sætte op en galge nede ved kvernveien, saa han kunde faa se kroppen hang der, hver gang han gik til kvernen. Da de var kommet et stykke paa veien, sa gutten:

»Du negter mig vel ikke at tale i enrum med den husmanden din som er paa kvernen og maler? Jeg har en gang gjort ham en skalkestreg, og den vil jeg skrifte og bede ham tilgive mig, før jeg dør.»

Ja, det skulde han da faa lov til.

»Gud bære dig,» sa han til husmanden, »nu kommer husbonden og vil hænge dig op, fordi du stjal i kaalhagen hans.»

Da husmanden hørte det, blev han saa ilde ved at han ikke vidste raad til at berge sig, og spurte gutten hvad han skulde gjøre. »Kom og byt klær med mig og gjem dig bag døren, saa ved han ikke andet end det er mig,» sa gutten, »og tar han nogen da, saa blir det ikke dig, men mig,» sa han.

Det tog tid, før de fik byttet og fik taget paa sig igjen, saa manden begyndte at blive ræd for at gutten kanske kunde være rømt. Han satte afsted til kvernhusdøren.

»Hvor er han?» sa han til gutten, som stod der saa hvid som en møller.

»Han var her retnu, jeg syntes han gjemte sig bag døren,» sa gutten.

»Ja jeg skal lære dig at gjemme dig bort, din skjelm,» sa han, og tog husmanden i fuldt sinne og strøg afsted til galgen med ham og hængte ham op med det samme, og han vidste ikke andet end det var gutten han hængte.

Da det vel var gjort, vilde han ind i kvernhuset og tale med husmanden sin, som var der med maling.

Gutten havde lettet op overkvernen og holdt paa at trevle under med hænderne.

»Kom hid, skal du kjende hvor underlig denne kvernen er,» sa gutten.

Manden gik bort til og kjendte efter med den ene haanden.

»Nei, du kjender det ikke, med mindre du tar under og trevler med begge hænderne,» sa gutten.

Ja, han gjorde saa, men med det samme nappede gutten vaagen¹ unda og slap overkvernen paa ham, saa han sad fastklemmt mellem stenene; og saa frem med tjørpeisen og til at dænge ham, det meste han orkede igjen.

»Aa her er gutten du kjøbte purken af,» skreg han.

Da han havde dængt ham saa meget han vilde og kunde, reiste han hjem til mor sin, og da det led om en stund, saa han kunde tænke manden var kommet sig igjen, saa sa han til hende:

»Ja, nu kommer han vel snart, denne manden som jeg solgte purken til. Nu ved jeg ingen raad til at berge mig for ham længer; jeg faar grave op et hul sør i jorden, og der faar jeg ligge om dagen, og saa faar du sige til ham som jeg siger dig føre,» sa gutten, og talte om hvad hun skulde sige og gjøre.

Han grov op et saadant hul da, som han havde sagt, og tog med en stor lang slagtekniv, og la sig nedi, og mor hans la over ham bar og kvist og mose, saa han var vel gjemt. Der laa han om dagen. Om en stund kom manden reisende og spurte efter gutten.

»Ja, det blev meget til kar af ham, endda han ikke fik mer end en purke af mig,» sa kjærringen; »han blev baade doktor og tømmermester, og saa blev han hængt og opstod igjen fra de døde, og endda faar jeg aldrig høre andet end

¹ Vaag: løftestang.

uligt om ham. Her om dagen kom han hjemflyende, og da gjorde han mig den største glæde jeg har havt af ham, han la sig til at dø,» sa kjærringen. »Jeg brydde mig ikke saa meget om ham, at jeg vilde koste prest og kristen jord paa ham; men jeg grov ham ned her sør i jordet og raked over ham noget kvist og bar,» sa hun.

»Ser du, om han ikke snød mig og slap ligevel!» sa manden. »Men siden jeg ikke fik hevnet mig paa ham i levende live, saa skal jeg gjøre ham en vanære paa hans grav.»

Han strøg sør i jordet til graven og vilde sætte sig; men i det samme stak gutten kniven i ham lige til skaftet og skreg:

»Her er gutten du kjøbte purken af! Aa her er gutten du kjøbte purken af!»

Manden afsted med kniven i kroppen, og blev saa rød og forskræmt, at han hverken har været hørt eller spurt siden.

